herpy

GECKOR

Kimberley rough knob-tailed gecko

Nephrurus sheai

En stor, tätbyggd knoppsvansgecko från Australiens norra klippland i Kimberley och Top End, med taggig hud, tydligt bandade tår och en liten knopp i änden av svansen. Den är nattaktiv, lever av insekter och är bara glest beskriven i fångenskap, så vägledningen bygger på den nära släktingen *Nephrurus amyae*.

Familj: Carphodactylidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**9-12 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Klipplevande och marklevande**
Biotop	**Savann och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 45 × 30 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Värmeplats	**30-32 °C**
Temperatur, natt	**20-23 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**12-24 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Kullar per år	**2-4**
Inkubation	**80-100 dagar** vid 27-29 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga III**
EU-bilaga	**Bilaga C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Nephrurus sheai är en stor knoppsvansgecko med kompakt kropp, brett huvud och stora ögon. Svansen är kort och slutar i en liten kula, knoppen, som geckon vickar med när den lurar på byte. Huden är täckt av spetsiga knölar, men på bakkropp och lår är de bara måttligt taggiga och därmed mindre grova än hos den nära släktingen *Nephrurus amyae*. Ett bra kännetecken är tårna, som är kraftigt bandade i brunt och vitt.

Arten beskrevs 1994 och är uppkallad efter den australiske veterinären och herpetologen Glenn Shea. Den hör till gruppen kring *Nephrurus asper* och blir upp till 12 cm från nos till kloak. Det är något mindre än *N. amyae*, men större än *N. asper*. Det finns inga tillförlitliga uppgifter om vikten.

Arten är sällsynt i fångenskap. Den är nattaktiv, ligger gömd på dagen och ger sig ut på jakt när mörkret faller. Blir den skrämd reser den sig på sträckta ben och kan ge ifrån sig ett hest skall, men den är ofarlig.

Utbredning och livsmiljö

Arten lever i norra Australien, i Northern Territory och i Kimberleyregionen i norra Western Australia. Typlokalen ligger vid Magela Creek i Kakadu i Northern Territory. Utbredningen sträcker sig därifrån över trakterna kring Katherine och Victoria River till Kalumburu, Mitchell Plateau och Prince Regent River i nordväst och söderut till Halls Creek och Fitzroy Crossing.

Den exakta gränsen är inte kartlagd, så kartan visar bara den ungefärliga regionen. Australien tillåter som huvudregel inte export av vilda reptiler, så djur utanför landet härstammar från uppfödning.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Geckon lever i klippland och torr skog: steniga sluttningar, raviner, klippavsatser, torra grottor och savannskog med spridda träd. På dagen gömmer den sig i springor, grottor och under stenar, och när mörkret faller jagar den insekter och andra smådjur på marken.

Klimatet i utbredningsområdet är tropiskt med monsun: en varm och fuktig regntid som ungefär sträcker sig från november till april, och en lång, torr och något svalare period resten av året. I terrariet motsvarar det ett torrt terrarium med ett litet fuktigt gömställe. Temperatur och luftfuktighet i själva gömställena är inte uppmätta.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Nephrurus sheai*. Måtten och klimatet är lånade från den nära släktingen *Nephrurus amyae*, som är långt bättre känd i fångenskap. Även *Nephrurus wheeleri* och *Nephrurus levis* har liknande krav.

Arten lever på marken, så bottenytan räknas, medan höjden är nästan likgiltig. Ett vuxet djur behöver minst 60 × 45 × 30 cm (längd × bredd × höjd). Ett par behöver minst 80 × 40 cm botten, och större är alltid bättre. Håll aldrig två hanar ihop.

Bottnen är sand, 2-3 cm djup i den torra delen. Ge två till tre gömslen per djur, till exempel korkbark, konstgjorda klipphålor eller en omvänd blomuntersats. Ställ ett slutet fuktgömställe i ena änden, till exempel en plastlåda med en öppning i sidan och lätt fuktig sand. Det används vid hudömsning och senare till äggläggning. Resten av terrariet är torrt, och goda ventilationsöppningar förhindrar stillastående luft.

TEMPERATUR

Håll 24-28 °C i terrariet på dagen och en varm plats på 30-32 °C, till exempel med en värmematta under ena änden, så att djuret själv kan välja. På natten får temperaturen sjunka till 20-23 °C.

Även om arten kommer från ett varmt land tillbringar den dagen i gömslen, och det ska alltid finnas en sval ände under 28 °C. Nattaktiva knoppsvansgeckor behöver inga värmelampor eller solplatser, och ljus uppifrån kan stressa dem. Styr all värme med en termostat och mät med en digital termometer både vid värmeplatsen och i den svala änden.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ligger på 30-50 %, och större delen av terrariet är torr. Dimma lätt en eller två gånger i veckan på kvällen, så att geckon kan slicka droppar från sten och inredning. En låg, stabil vattenskål skadar inte.

Det viktigaste är fuktgömstället, där sanden hålls lätt fuktig hela året. Här ömsar djuret hud, och här lägger honan sina ägg. Byt sanden om den börjar lukta eller mögla.

LJUS OCH UVB

Geckon är nattaktiv och ser bara lite till ljuset. Ett svagt UVB-ljus kan göra djuren mer aktiva och ge en säkrare kalkomsättning, men de klarar sig också utan när fodret ger D3-vitamin. UVB är därför valfritt.

Använd ett UVB-rör för skuggdjur (Ferguson-zon 1), till exempel ett T5-rör på 5 %, över en del av terrariet, så att det alltid finns skugga. Låt dagslängden följa årstiden med 12-14 timmar på sommaren och en kortare dag på vintern. På natten ska det vara mörkt, utan färgat nattljus.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Arten är insektsätare. I naturen tar knoppsvansgeckor allt från myror och spindlar till kackerlackor, syrsor, skorpioner, larver och skalbaggar och till och med mindre geckor och skinkar. Vuxna får levande insekter tre till fem gånger i veckan, gärna ett varierat utbud av syrsor och kackerlackor. Mjölmask tas av många djur, men de reagerar mindre på dem, eftersom de rör sig lite. Släpp inte ut för många insekter på en gång, eftersom det stressar djuret.

Pudra insekterna lätt med kalk med D3-vitamin precis före matning, ge ett multivitamin en gång i veckan och mata insekterna med grönt innan de serveras. Svansen är djurets fettlager, och en fyllig svans visar att djuret mår bra. Honor som lagt ägg ska ha extra foder.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Knoppsvansgeckor tål hantering, men är inte lika lugna som många andra geckor. Ta upp djuret sällan och kort och sitt lågt, för det är ingen klättrare och kan falla. Ta aldrig tag i svansen.

En hane och en hona kan förmodligen gå ihop som hos *N. amyae*, men två hanar får aldrig sättas ihop. Håll utkik efter bett, viktnedgång och djur som hela tiden gömmer sig, och dela dem om det blir oro. På dagen sover geckon i sitt gömställe och är svår att upptäcka tills ljuset släcks.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna känns igen på en tydlig bula vid svansroten, där hemipenislommorna sitter, och på porer framför kloaken. Det kräver ett förstoringsglas och ett djur som är stort nog för att detaljerna ska synas. Åldern vid könsmognad är inte dokumenterad för arten, men nära släktingar är könsmogna efter 12-24 månader. Honor ska vara fullvuxna och i god kondition innan de sätts i avel.

PARNING

Avel av arten är så gott som odokumenterad. Hos *N. amyae* från centrala Australien sätter en vintervila på omkring sex veckor vid ca 10 °C igång aveln. *N. sheai* lever i tropikerna, där torrtiden är långt varmare, så en mildare vila med en sänkning på några få grader och kortare dagar är det säkra valet. Sluta mata en vecka innan och sänk värmen gradvis.

Efter vilan höjs temperaturen under en vecka, matningen återupptas, och parningen följer oftast några veckor senare. Håll utkik så att hanen inte är för påträngande, och dela djuren om honan blir stressad.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

En dräktig hona blir tydligt tjockare, och de stora äggen kan ses genom bukhuden omkring två veckor före äggläggningen. Knoppsvansgeckor lägger 1-2 ägg åt gången, oftast två. Antalet kullar per säsong är inte dokumenterat för *N. sheai*; hos *N. amyae* är det typiskt 2-4.

Ge honan en sluten plastlåda med 7-8 cm lätt fuktig sand att lägga i. Saknar hon ett lämpligt ställe kan hon hålla tillbaka äggen, och det är farligt. Ge henne rikligt med insekter och kalk under hela säsongen.

INKUBATION

Flytta äggen försiktigt till en liten låda med fuktigt substrat utan att vända dem, och markera ovansidan. Perlit blandad med vatten 1:1 efter vikt fungerar bra. Håll en stabil temperatur på 27-29 °C i en kläckmaskin. Äggen kläcks efter 80-100 dagar som hos *N. amyae*. Kasta inte ägg för tidigt, eftersom en del tar längre tid.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna hålls enskilt i små lådor med sand, ett gömställe och ett litet fuktgömställe vid samma temperatur som de vuxna, och de får små insekter pudrade med kalk fem gånger i veckan. De ömsar ofta hud, så fuktgömstället ska alltid finnas, och tillväxten är långsam i början.

Hälsa och vanliga misstag

Sjukdomar hos arten är inte beskrivna. Hos knoppsvansgeckor beror de flesta problem på fel fukt, fel värme eller brister i fodret. De typiska felen är:

- För lite kalk och D3-vitamin, särskilt hos äggläggande honor och unga djur. Det ger mjuka ben och darrningar.
- Hudrester på tårna och runt ögonen om djuret saknar ett fuktgömställe.
- Äggläggningsbesvär om honan inte har ett lämpligt, fuktigt ställe att lägga på. Ett djur som sitter ansträngt med utspänd buk utan att lägga ska till veterinär.
- Uttorkning om hela terrariet är knastertorrt.
- Sand som sväljs med bytet. Mata i en låg skål och använd fin, ren sand.

Ett friskt djur är fylligt, särskilt i svansen, har klara ögon och är aktivt på natten. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret tappar vikt, inte äter på flera veckor eller verkar slött.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.